

Een dag in Rome

klas 6

Rimbart Moeskops

EEN DAG IN ROME

Scène 1 -Proloog van twee narren

(zotskap, bellenboom, opkomst onder doek door, overdreven gebaren, van alles uitbeeldend, enz.)

- 1 Tja, daar zit u nou, en u heeft geen idee, wat u te wachten staat.
 2 Nou, eerlijk gezegd, wij ook niet !
 1 Wat klets je nou, wat een onzin ! Natuurlijk weten wij wel wat ons te wachten staat !
 2 Oh ja ? En als iemand in de badscène eens uitglijdt en zo met zijn nakende lijf in het water kletst ?
 1 Dat is toch nog bij geen repetitie gebeurd ?
 2 En als iemand zich verslikt bij de bras- en slemppartij ?
 1 Ook dat is nog nooit gebeurd, waarom zou het nu wel gebeuren ?
 2 De zenuwen... gewoonweg door de zenuwen. Want wat ook nog nooit gebeurd is, is dat daar publiek zit.
 1 Ja, dat is waar. Ik merk het ook opeens, dat ik een beetje zenuwachtig ben. Ik weet warempel opeens mijn tekst niet meer.
 2 Daar heb je het al:
 (nadoend:) Hij weet warempel opeens zijn tekst niet meer.
 1 (zachtjes:) Nee, dat is toch ook wat.
 2 En IK heb alleen mijn eigen tekst geleerd. De jouwe ken ik niet.
 1 Dan MOET ik even naar achteren. Misschien dat daar iemand iets weet. (af)
 2 Wat een vandaal zeg. (om de tijd te vullen:)
 Om op zo'n belangrijk moment je tekst te vergeten....
 Maar even wachten, ik weet zo ook niets.
 1 Weet je dat ze daar allemaal zenuwachtig zitten te zijn.
 (2: gebaar van : zie je nu wel)
 Ze zeggen dat er van het stuk eigenlijk niets klopt.
 2 Niets klopt? Hoezo? Wat niet klopt?
 1 Ze zeggen, dat alle tijden allemaal door elkaar gehusseld zijn. Dat we een hutspot laten zien van Koningstijd, Republiek en Principaat.
 2 Hutspot? Mmm, lekker. Hutspot. En wat nog meer?
 1 Dat de kleding verkeerd is!
 2 (uitroepend:) Dat de reerug verteerd is?!? Wie heeft hem dan opgegeten? Ze zouden voor mij een stuk...
 1 Wat, wie heeft wat opgegeten?
 2 De reerug. Je zei dat de reerug verteerd is.
 1 De reerug...? Oh nee, ik zei dat de kleding verkeerd is.
 2 (opgelucht.)Wie zegt dat? Zeggen zij dat? Hoe weten zij..? (naar voren wijzend)
 1 Nee, zij zeggen dat. (naar achteren wijzend)
 2 Ach ja, gewoon de zenuwen. Maar weet je eigenlijk je tekst al?
 1 Ja ja, die weet ik weer.De regisseur heeft het me ingefluisterd.
 2 Kom op dan, ze zitten er op te wachten.
 1 (plechtig:) Publicum Salute ! Wij zullen U laten zien
 2 Een groot toneel, van Rome in de oudheid.
 1 U zult hiermee, ongetwijfeld misschien...
 2 (aarzelend in het rond kijkend) Meer opdoen dan alleen een verkoudheid. (niest in het publiek)
 1 Luistert U maar niet naar hem, hij beuzelt.

- 2 Maar laat het stuk beginnen, niet langer getreuzeld!
 1 Opent derhalve Uw oren wijd! Applaus graag pas na afloop.
 2 (gewone stem) Alleen de oren open? En de ogen dan?
 1 Wees stil, het begint toch 's nachts. In het stikgedonker.
 2 Al goed, ga je mee?
 1 Voorlopig nemen we afscheid. Tabee!
 2 (mompelend) O tempera, o mores...

Scène 2 -Rome bij nacht

- (Nachtgeluiden: voerluikreten, paarden- en ossengeluiden, enz. Plotseling gekraak. --Gespeeld met dicht doek, een enkele lantaarn schijnt erdoor)
- A Bij Jupiter, wat is dat nou, is mijn wiel gebroken?
 B (schreeuwend:) Hé, rij een beetje door daar vooraan!
 A Ja, mijn wiel is stuk.
 Kan ik het helpen, het is hier ook zo donker.
 C Donker of niet, weg hier, maak ruim baan.
 Als we hier zo blijven staan, wordt mijn olie nog ranzig.
 A Dat zal niet lukken. Mijn ossen krijgen de wagen zo niet weg. Kan niemand me helpen?
 C Jou helpen? Loop naar de Griekse Pi.
 Ik maak mijn handen niet vuil. Ik loop nog eens een ziekte op.
 D Dat kan ik indenken. Dit Rome stinkt altijd zó van al die faecaliën. Bah!
 C Hoho, hou je mond dicht, je stinkt zelf, naar goedkope wijn.
 D Liever naar wijn dan naar stront, Romein.
 C En nou je muil houden of ik stuur mijn ossen op je af.
 Waar kom je eigenlijk vandaan, dat je ons zo durft te beledigen? Wij Romeinen zijn anders wel het machtigste volk.
 E Bij Mars, zijn we nog van plan om door te rijden?
 B Ik wil hier zo gauw mogelijk weg.
 Met die dreiging van een Gallische inval ben ik het liefst bij moeders thuis. Schiet op!
 A Ik kan niet, mijn wiel is stuk.
 F Jij kan ook niet met je beesten overweg.
 A Ach man, krijg de pest. Bij Saturnus, wat toch een bende hier...
 G Hé, kan het hier niet stil zijn. Ik doe al een uur lang geen oog dicht. Moet ik de aedilen waarschuwen?
 F Je mag wel betere wielen aanschaffen, in Tarquinië maken ze goede.
 E Als we er nu allemaal even de schouders onder zetten, hijsen we dat brik zo even op het wandelpad.
 D Je denkt toch niet dat ik in een stad met zoveel dieventuig mijn wagen alleen laat?
 BCF Nou vooruit dan. -Hé hup! Hé hup! Hé hup! Ha, gelukt!
 (Nachtgeluiden. Voerluikreten, enz.)

Scène 3 -Ochtend in de villa van een rijke Romein

- (slavenopzichter, slaven en slavinnen, een patriciër en zijn vrouw)
- Opz Opstaan luilakken, de zon is al bijna op en jullie liggen daar nog te maffen. Kom op, een drukke dag begint. Onze meester heeft jullie niet gekocht om de hele dag te liggen stinken.
- S1 Jaja, ik kom al. Wat brengt ons de dag?

- Opz Je hebt het waarschijnlijk makkelijk, vanmorgen. In de Senaat wordt vanmorgen vroeg al over die Gallische kwestie gesproken, ik geloof vast, dat onze meester direct weggaat.
Een bode kwam het me berichten. Je hoeft hem vast niet te scheren.
- S2 Aoewah! Bliksems, ik heb zijn toga nog niet klaargelegd. (Af)
- Sn1 En onze meesteres, wat gaat zij doen?
- Opz Een bezoek aan de buurvrouw in het derde uur. En haar schoonmama komt hier omstreeks het vijfde uur. Het hele huis moet dus aan kant. Jij daar begint nu meteen aan het zilverwerk.
- Sn2 Jaja, ik ren al. Ik vlieg al. Waar is mijn doek?
- Opz Ligt haar bovenkleed al klaar?
- Sn1 Natuurlijk, ik heb gisteravond al met haar overlegd welke het moet zijn.
- Opz En haar opmaak? Zalven, poeders, verf, spelden, kammen? Halsketting, halsdoek, haar waaier?
- Sn1 Alles ligt gereed.
- S2 Hier is de toga. Zal ik hem nu wekken?
- Sn1 Ik hoor hem al komen. Hoor je niet? Zijn bromstem?
- Opz Let op je woorden, jij!
- P1 Is er nieuws?
- Opz Een bode heeft bericht, dat de Senaat al in het eerste uur wil spreken over de Gallische kwestie.
- P1 Donders, haal jij mijn wastafels en stiften voor de aantekeningen, en de boekrollen die mijn geheimschrijver onlangs heeft gekopieerd. Ze liggen op mijn werktafel. Ik moet zo snel mogelijk gaan.
- Opz Tot Uw dienst, Heer!
- P1 Het scheren sla je maar over, slaaf. Houdt je omstreeks het achtste uur gereed, dan kun je me scheren, voor ik naar de thermen ga.
- S1 Tot Uw dienst, Heer. Is er anders nog iets?
- P1 Zeker, maar dat zul je van de opzichter wel horen. Mijn toga nu.
- S2 Zeker Heer. Als U even hier komt staan, hier is het licht beter. Gaat dit zo goed? Drukt het niet te veel op Uw schouder? Glijdt hij niet af? Het is de toga die iets te lang is uitgevallen; als U oppast bij het oversteken, komt U onberispelijk in de Senaat.
- P1 Jaja, het is al goed. Ben je nu gereed?
- S2 Uw sandalen, Heer. (...) Ik wens U een goede vergadering.
(P hoofdknik en af)
- V1 (Binnentredend) Is mijn man al weg? Ik hoorde zijn stem, maar zie hem hier niet.
- Sn1 Hij is zojuist vertrokken. Wil ik hem nalopen en hem vragen nog even terug te keren, opdat U hem nog kunt zien, Meesteres?
- V1 Laat maar, laat maar. Ik heb nog een drukke dag. Ik moet op bezoek en ik krijg bezoek. Eigenlijk kan ik hem er helemaal niet bij hebben. Het is maar beter zo. Mijn wasbekken?
- Sn1 Hier, Meesteres, het water is misschien nog wat àl te fris. Ik heb het zojuist uit de bron genomen.
- V1 Beter zo, mijn chirurgijn heeft me gezegd, dat dat een natuurlijke rode blos op mijn wangen tovert.
(zitten gaand) Doe je werk.
- Sn1 Zo, heerlijk fris water, meesteres.
Een zachte, wollen doek. - Bij Uw oor bent U nog wat nat.
Nu eerst de witte laag op Uw voorhoofd en armen.
- V1 Niet te dun, zeg, anders zie ik er bespottelijk uit.
- Sn1 Natuurlijk, natuurlijk.

- Deze lippenpommade is nieuw. Het is die, die Uw zuster laatst heeft meegebracht. Zal ik ze eens proberen?
- V1 Als ze van mijn zuster komt, is ze goed. Doe dat. (...)
Laat me eens kijken? Mooi, mooi!
Doe je niet te weinig ogenzwart?! Anders lijk ik zo jong.
- Sn1 Zo, nou daar hoeft U zo niet bang voor te zijn.
Het is prachtig zo!
- V1 (tot Sn2) Doe jij mijn haar. Ik heb daar laatst veel succes mee gehad.
- Sn2 Graag, Meesteresse.
- V1 (tot Sn1) Dan kun jij verder gaan met de spinraggen en het stof.
- Sn1 Uiteraard, Meesteres.
- V1 (goedkeurend) Juist, zo bedoel ik het. De vlechten achterlangs en dan naar voren en weer terug.
- Sn2 Ik raad U aan de ketting met de grote kralen hierbij te dragen en de rode halsdoek.
- V1 Meisje, je hebt smaak. Waar kom je eigenlijk vandaan?
- Sn2 Uit Griekenland, Meesteresse, uit Athene.
- V1 Dacht ik al, dacht ik al. Die Grieksen zijn toch fijnbesnaard.
- Sn2 Dank U, Meesteresse. Zal ik U helpen met Uw bovenkleed?
Voorzichtig, niet te vlug... Ja, zo is het goed, Meesteresse. Uw sandalen... Moet U nog iets nuttigen voor U uitgaat?
- V1 Eén glas is voldoende.
- Sn2 Alstublieft, Meesteresse.
- V1 En maak nu alles in orde voor het bezoek van mijn schoonmama. Ik vertrek.
- Sn2 Tot Uw dienst, Meesteresse.
Hèhè, ze is weg. Als we vlug alles in orde maken, kunnen we nog een uiltje knappen voor ze terug is.
- Sn1 Nou gauw dan. Waar blijven die kerels eigenlijk?
En doe de gordijnen even dicht. Hoe langer we de zon buiten houden, hoe koeler het hier blijft...

Scène 4 -Op patrouille naar de grens

(Officier en soldaten marcherend door de zaal, om het publiek heen)

- Of. Links, rechts, links, rechts, links, rechts,
Bij Mars, dat stelletje loopt ook niet erg door.
- Sd1 Quirinus, het lijkt wel of m'n rugzak bij iedere stap zwaarder wordt.
- Sd2 Pff, wat is het al heet, en nog zo vroeg op de dag.
Ik kan haast niet meer.
- Sd1 Al dat gereedschap ook. We lijken wel een stelletje
archeologen.
- Sd3 Ssst, straks hoort die decurion ons nog, hij is al in zo'n goede bui, ahum.
- Sd2 Als we bij de ruitery waren geweest dan zouden we allang bij de grens zijn
geweest.
- Of Zeg hoor eens even, zijn jullie nou Romeinen of hoe zit het?
Gedraag je toch - al dat gemopper!
- Sd3 Ja ja, roodpluim! Jij hebt makkelijk praten. Jij hebt het goed.
- Sd4 Bij Juno het sterft hier van de muggen.
- Sd5 Als er niet zo duivels veel muggen waren, dan...
- Sd1 Loop naar de Galliërs, versleten sandalen is nog veel erger. Ik loop haast op mijn
bloten voeten.
- Sd2 Eigendunk, we hebben het hier allemaal niet zo goed.
- Sd3 Ja, ik was ook veel liever thuis.
- Sd5 Als je het mij vraagt..., ik heb vooral moeite met de harde bedden in 't kamp.
Ik loop al dagen met een flinke rugpijn.
- Sd1 Patriciërszoontje.
- Sd4 Kunnen we niet éven stilhouden en een tijdje uitrusten?
- Of Wat? Wie zei dat, wie had het over uitrusten! Loop naar Pluto in zijn onderaardse
hol. Kijk maar uit jullie, of ik plaats jullie in een andere divisie en zeker geen
betere.
- Sd1 Hé, moet je eens kijken: een paar afgekloven botten ... en daar, resten van een
vuur, het gloeit zelfs nog!
- Sd2 Ik denk dat de Galliërs vlakbij zijn, dat ze hier vannacht gerust hebben.
- Of En hup, twee, drie, vier, één, twee, drie, vier.
- Sd5 Hé, wacht eens... Decurion... Galliërs!
- Of Wat, Galliërs, nu al, bij Jupiter! Snel, allemaal in formatie! (...) O, zo! Kalmeer
maar...en niet nogeens zo'n flauw geintje of er zwaait wat voor jullie! En... links,
twee, drie, vier, links, twee, drie, vier.
- Sd4 Daar heb je het al, ik wist het wel: je ziet droombeelden.
- Sd1 Oh, ik ben het zo zat, al die ballast op mijn rug.
- Sd2 Die Galliërs hebben het maar makkelijk, die hoeven niets te dragen.
- Sd1 Nee, zo gauw die ons tegenkomen, stelen ze onze spullen af. Hebben wij het al
die tijd voor hun gedragen. Hebben wij voor noppes gezweet.
- Sd2 Hoe ver is het nog?
- Sd5 Nog slechts twee stadia voor we bij de grens zijn, ik zie de grensmaal al.
- Sd3 Hemel, zijn we er bijna. Ik zal mijn zwaard vast trekken...

Scène 5 -Een bespreking in de Senaat

(Lictor en senatoren, de laatste zijn Patriciërs)

- L Brengen wij ons offer aan onze beschermheer Quirinus en moge hij ons bescher-
ming bieden over onze woorden en onze daden.

- Wij spreken heden over de Gallische Kwestie. Wie wil spreken staat op, wie als eerste opstaat, heeft het eerste recht van spreken. Mag ik de Heren verzoeken...?
- P3 Mij is vooral veel gelegen aan de vraag: Zijn er wel Galliërs aan de grens of berust alles op geruchten, die spoedig uit de lucht gegrepen blijken te zijn? Wie geeft mij hieromtrent de nodige garanties?
(gaat welvoldaan zitten, om niet meer op te staan)
- P5 Een belachelijke veronderstelling, Heer Juvalenis, ongetwijfeld ingegeven door de angst om beslissingen te nemen. Wij hier in de Senaat van Rome zijn niet gewend om te doen of de wolf niet komt, totdat we in zijn kaken liggen. Wij wensen ons aan de werkelijkheid te houden, óók als die ons niet aanstaat. Natuurlijk zijn er Galliërs aan de grens, wellicht zelfs al binnen de grens! (P4 staat op)
- P3 (zittend) Geruchten, niets dan verzinsels!
- L Heer Juvalenis! U spreekt voor Uw beurt! Ziet U niet, dat één van Uw collega's al is gaan staan. Wilt U zwijgen?!
Senator Appias!
- P4 Wordt het geen tijd de Sybellijnse boeken te raadplegen? Ik voor mij blijf van mening, dat in deze boekrollen de hele toekomst van ons mooie Romeinse Rijk vervat ligt. Laten we de priesters vragen ze open te rollen en ons voor te houden, wat de Goden ons al zo lange tijd geleden voor de huidige tijd hebben willen verkondigen.
- P1 Maar geven we dan ons lot niet te veel uit handen?
- P4 Hoe kunt U?! Ons lot uit handen geven, als we ons wenden tot de Goden, die ons lot hoe dan ook in handen hebben?
- P2 Een dictator met durf, dat is wat we nodig hebben. Geen consuls die elkaar kunnen dwarsbomen en al helemaal geen pro-consuls, die nog weer de bevelen moeten afwachten van de consuls. Een dictator met durf, ik herhaal het, dat is wat we nodig hebben. Ervaring in de strijd of niet, dat maakt me niet uit, als hij maar moedig en doortastend is! Aanpakken en niet aarzelen!
- P6 Een expeditie onder leiding van een decurion is vanmorgen op bevel van de Senaat en het Volk van Rome uitgetrokken van de dichtstbijzijnde garnizoensplaats. Moeten wij niet afwachten wat hun bevindingen zijn? In dat opzicht kan ik Senator Juvalenis wel een zeker gelijk geven; eerst maar eens zeker weten. (P3 knikt overtuigend)
- P5 En dan staan morgen de Galliërs voor de poorten van onze geliefde stad! Doortastendheid, zoals de Heer Rivius bepleit! Een dictator? Dat weet ik nog niet zo zeker. Maar laten we een heel legioen naar de grens zenden en niet een verkenningsgroepje onder leiding van een decurion, wiens bekwaamheid nog niet gebleken is.
- P1 Hoezo niet gebleken is?
- P5 Tot voor gisteren heeft zijn naam nog nooit in dit gebouw geklonken, noch in positieve, noch in negatieve zin. Derhalve is ons van zijn bekwaamheid geen enkele blijk gegeven.
- P4 Kunnen we niet tóch de Sybellijnse boeken raadplegen? Wie weet treffen we daar direct het antwoord aan. Óf een dictator, óf een legioen onder leiding van een ervaren consul, óf ...
- P2 óf mensenoffers, óf het bouwen van een nieuwe tempel. Bijgeloof, niets dan bijgeloof. Een dictator met durf, dat is wat we nodig hebben.
- L U bent zich aan het herhalen, Heer Rivius, wat een overtreding is van ons vergaderreglement. Ik verzoek U deze woorden vandaag niet nog eens te gebruiken, in dit gebouw.
Wel Heren, wie nog? (...)
- P1 Komen we zo wel verder?

- P5 Ik pleit voor een verhoging van de staat van paraatheid. Alle verloven moeten worden ingetrokken.
- P1 P2 P4 Daar kan ik het mee eens zijn. Laten wij ons niet laten verrassen.
- L Wel Heren, kunnen wij dit allen als een voorlopige beslissing aanvaarden. (stilzwijgend toestemmen, P3 nors)
- Heren Senatoren, ik breek deze zitting voor dit moment af. Na een korte pauze, zullen wij ons over de verdere bestuurszaken buigen. Laten wij zeggen, bij het begin van het tweede uur neemt de vergadering opnieuw een aanvang. (allen staan mompelend en navergaderend op; P3 samen met P6, P1 samen met P2 P4 P5)

Scène 6 -In het circus

(gespeeld wordt een stukje tribune, op de rand van het toneel; rollen kunnen worden vervuld door bijvoorbeeld de slavenopzichter, de smid, de lictor, maar niet de Patriciërs)

- A Bij Juno, wat duurt het lang zeg, voordat het begint.
- B Maar de vorige keer was het leuk, hè? En toen hadden we ook zo lang zitten wachten.
- A Ja, toen lag er lekker veel bloed. Ik zag bij één zelfs zijn darmen eruit puilen...
- C Ik zou anders niet graag gladiator willen zijn.
- A Nee, ik hou het liever bij een tribuneplaats in het circus, dit hier zijn eigenlijk de beste plaatsen.
- B Ja, moet je die lui daar eens zien, op de eerste rij. Daar ga ik liever niet zitten.
- C Die kraakwitte toga's zitten straks onder de bloedspatten. Het bloed vliegt je om de oren, als het mee zit... Hé, waar zit jij naar te kijken?
- B Ach, naar die vervloekte deuren, ze gaan maar niet open!
- A Ach joh, ze komen heus wel... We hebben niet voor niets 3 koperassen betaald voor deze plaatsen.
- B Zou er al iets bekend zijn over de Galliërs aan de grens?
- C Ik heb er nog niets van gehoord...
(bazuingeschal)
- D Hoor, de bazuinen, het gaat zo beginnen!
- E Kijk, daar komt de keizer ook al binnen, nog even en dan...
- F Hoor, de keizer spreekt. Ssst! (...)
- E Kun jij verstaan wat hij zegt?
- F Geen woord. Daar zitten we hier toch te ver voor.
- D Daar!
- E Bij Mars, moet je die leeuw zien! Die is woest! Die heeft honger!
- F Kun je je voorstellen. Zou jij dan geen honger hebben, als je een paar dagen geen eten hebt gehad?
- D Tuurlijk wel. Arm beessie. Al zou ik niet graag in de sandalen van zijn tegenstander staan.
- F Kijk, dat is hem, dat is vast zijn tegenstander.
- E Waar?
- F Daar, die slaaf, vlak bij de deuren.
- E Moet je zien, zeg, hoe die staat te trillen op zijn benen.
- F Nogal logisch, zou jij ook doen!
- D Kijk de leeuw valt aan.
- A En de slaaf komt in actie! Mwah!
- B Bij Jupiter, dat had ik niet achter die vent gezocht! Die kan vechten. 50 sestertien dat de slaaf wint?

- A Mij best.
 C Bij Juno, moet je al dat bloed in het rond zien spatten!
 D Kostelijk!
 E Kijk, die slaaf wil met zijn laatste krachten nog aanvallen.
 F (bewonderend) Wat een houw!
 (bazuingeschal)
 D Hoor het eindsignaal. Ze jagen de leeuw terug naar de hokken.
 E Die slaaf heeft even geluk gehad, eens kijken wat de keizer hierover te zeggen heeft... Ik vond het schitterend!
 D Kijk, de keizer doet zijn duim omhoog.
 B (houdt hand op) Vijftig sestertiën!
 A Maar de leeuw is niet dood!
 B Maar de slaaf ook niet en hij komt vrij! Ik heb gewonnen!
 F Wat een prachtig schouwspel!
 C Alleen dit was mijn toegangsprijs al waard.
 (bazuingeschal)
 B Wat krijgen we nu?
 D Drietand en net tegen schild en zwaard.
 A Oh, daar geniet ik zo van, mijn favoriete spel. (...)
 B (opstaande) Hak er op in!
 A (eveneens opstaande) Gooi hem dat net over zijn kop!
 C Wij willen bloed zien, wij willen bloed zien!
 D (van achter hen) Hé, ga eens zitten jullie, jullie zijn hier niet alleen in het circus!
 A Hebbes! Zag je dat, midden door zijn gezicht.
 B Maar het is nou wel afgelopen. Zo gaat het vlug...
 F Als we opschieten, kunnen we ook nog een gratis broodje meepikken...

Scène 7 -Een offer in de tempel van Vesta

- (er klinkt ijle, wat zwevende muziek. voorts is het lange tijd stil tot de priesteres-
 sen binnenkomen. muziek weg; alleen priesteres 4 is in de tempel)
- Pr1 Kom meisjes, laten we ons middagwerk beginnen.
 (tot Pr2) Heb je de schalen en kruiken goed gereinigd?
 (tot Pr3) Staat alles gereed?
- Pr2 Pr3 Natuurlijk.
 Alsof het ooit anders is.
- Pr1 Komaan, let een beetje op je woorden. Je treedt een gewijde ruimte binnen. Ah, het vuur brandt mooi. Een rustige vlam.
 (tot Pr4) Je hebt je werk uitstekend verricht. Is er iets bijzonders gebeurd?
- Pr4 Dat is te zeggen. Nu brandt het vuur zo rustig. Maar zoëven flakkerde het heftig. Ik heb dat vaker gemerkt; op de tijd dat de spelen in het circus gaande zijn, kan het vuur niet rustig branden. Zou het één reactie zijn op wat daar gebeurt?
- Pr1 Uiteraard heb je gelijk en bestaat er een verband tussen het Heilige Vuur van Vesta en de gebeurtenissen in haar stad Rome. Maar het is niet aan ons, dat met ons denken te willen doorgronden...
 Laten we overgaan tot de Heilige Handelingen.
 Zijn er verzoeken binnengekomen tot vragen om bijstand?
- Pr2 Van één der Leden van de Senaat, Appias genaamd, is er gevraagd om beschut-
 ting voor onze stad Rome, tegen de dreiging van een woeste stam aan de Noord-
 grens van ons rijk. Galliërs heten ze geloof ik.
- Pr1 Was dat een verzoek namens de Senaat of een verzoek op persoonlijke titel?

- Pr3 Als ik het juist inschat: een verzoek op persoonlijke titel. De man was nogal schichtig, mij dunkt had hij bij zijn mede-Senatoren bankroet gehaald voor zijn plannen.
- Pr2 Precies, dat denk ik ook.
- Pr1 Juist. En zijn er nog andere verzoeken binnengekomen?
- Pr2 Nee, dit was alles voor vandaag.
- Pr1 Goed meisjes, jullie weten wat je te doen staat.
(opnieuw klinkt muziek, de priestersessen maken alles gereed)
(met holle stemmen en wijdse gebaren)
- Pr1 Heilige Vesta,
- Pr2 Behoedt onze haardstee;
- Pr3 Heilige Vesta,
- Pr4 Behoedt de haardstee van alle Romeinen;
- Pr2 Heilige Vesta,
- Pr1 Houdt alle gevaar buiten de poorten der stad;
- Pr4 Heilige Vesta,
- Pr3 Weert af alle gevaar aan de grenzen van het rijk;
- Pr1 Zoals Uw vuur eeuwig door ons wordt brandende gehouden,
- Pr2 Zo houde U brandend de strijdlust der Romeinen;
- Pr3 Zoals Uw kracht eeuwig in ons midden strome,
- Pr4 Zo strome Rome's kracht in het midden der volkeren.
- Pr1 (gewone stem) En nu het verzoek van de Senator!
- Pr2 (holle stem) Heilige Vesta,
- Pr1 Behoedt onze haardstee;
- Pr3 Heilige Vesta,
- Pr4 Laat de Galliërs onze stad niet bedreigen;
- Pr1 Heilige Vesta, zoals de kracht der druiven voortleeft in de rode wijn,
- Pr2 Zo late ook de kracht van Romulus, die Quirinus genaamd is, voortleven in het rode bloed der Romeinen.
- Pr1 (gewone stem) En nu het plengoffer van de rode wijn.
(het offer wordt gebracht. ... muziek)
- Pr1 Kom meisjes. Laten wij naar onze vertrekken terugkeren.
(allen af, behalve Pr4)

Scène 8 -Een ruzie bij een smid

- (Smid, vrouw, slavin en twee aedilen)
- Vr Beste smid, zou U voor mij deze ketel willen herstellen? Hij is lek. Vóór het water heet is, is de helft eruitgelopen en het vuur soms al geblust.
- Sm Tja mevrouw, dat is lastig. Maar het spijt me, ik heb geen tijd. Ik zit boordevol werk. Nagenoeg alle Patriciërs in de stad laten hun wapenrusting door mij nakijken. U weet het hè -de dreiging van de Galliërs!
- Vr Wat zegt U? En dat moordtuig gaat vóór? Dat moordtuig wordt belangrijker geacht dan een eerlijk stuk huisraad? De dood gaat vóór het leven? Het is schandelijk!
- Sm Rustig, rustig, mevrouw. U wilt toch niet beweren, dat U aan Uw waterketel wat hebt, als de Galliërs zijn geweest en de halve stad hebben uitgemoord?
- Vr Nou nog mooier! U wilt toch niet beweren, dat de Galliërs aan mij iets te doorsteken hebben, als ik vóór ze hier zijn al de hongersdood heb moeten sterven, omdat ik mijn graanbrij niet heb kunnen bereiden?!
- Sn2 (binnentredend) Niet dat ik me ermee wil bemoeien, maar wat U zegt klinkt wel erg zwaar.

- Vr Heb je gehoord, dat hij wél wapentuig wil herstellen, maar níet mijn ketel. Dat ik wél mag verhongeren, maar níet mag worden doodgestoken!
- Sn2 Och smid, over ketels gesproken... Onze opzichter stuurt ook mij hierheen met wat huisraad, ons braadspit. De punt moet gescherpt worden, we kunnen de bouten er nog nauwelijks aan steken. Ik wil hem over een uur weer mee, dat wil toch wel lukken?
- Sm Onmogelijk. Ik werk me het zweet uit mijn hele lijf, maar ik kan geen twee dingen tegelijk.
- Sn2 Maar we krijgen gasten vanavond. Ik móet hem zo mee.
- Vr Mijn ketel. Ik was hier eerder. Ik wens geholpen te worden.
- Sm Dames, echt, het lukt me niet. Kom volgende week maar terug.
- Vr Volgende week! Ben je nou helemaal van Pan bezeten! Ik eis dat mijn ketel gerepareerd wordt. Je bent gewoon een lelijke, vieze, vuile...
- Of Zijn hier moeilijkheden? Ik geloof dat hier werk is voor de censor. Foei, mevrouw, zulke taal... Neem haar meel
- Ae1 Tot Uw orders, commandant! Kom, als U zich rustig mee laat voeren, zij wij beiden geholpen. U komt eerder vrij en ik hoef me niet zo in het zweet te werken.
- Of En jij, ga jij zo ook tegen deze eerlijke handwerksman tekeer, of kan ik met een gerust hart deze smidse verlaten?
- Sn2 Ik hoor het al, ik hoor het al. Voor eezama burgers en hardwerkende slaven is er geen plaats meer in Rome. Ajuus!
- Sm Dank U! Kerels van stavast, daar kan ons Rome op bouwen.
(narren sluiten gordijn af)

Scène 9 -Intermezzo van de twee narren

- 1 Publicum Saluté.
- 2 Beste mensen, alles wat U nu gezien heeft, is al voorbij.
- 1 Ja, nogal wiedes. Wij kondigen U nu aan ...:een badscène.
- 2 Met blote mannen!
- 1 Omdat sommige Romeinen erg rijk zijn en niet te veel te doen hebben, laten zij zich uitgebreid verwennen in de thermen, dat zijn openbare badhuizen.
- 2 Maar er is één probleem, Romeinen zijn nogal preuts.
- 1 Daarom moeten we helaas de badgordijnen dicht houden.
- 2 Hoeveel krijg ik van je, als ik, terwijl ze in bad zitten, het gordijn plotseling open-trek, kunnen we lachen?!
- 1 (even stil, in beurs kijkend) Eh, twee sestertiën.
Maar als ik jou was zou ik het maar niet doen...
- 2 Waarom niet?
- 1 Nou, hun wraak zal ongenadig zijn.
- 2 Och, wees maar niet bang. Voor zo weinig doe ik het toch niet.
- 1 Hè, gelukkig maar.
- 2 Maar ik moet wel even kijken of ze al allemaal klaar zitten. Of ze al kunnen beginnen.
(kijkt door de kier van het gordijn. afweergeluiden!)
- Ohlala! Nog niet. We moeten nog even wat meer tijd volkleten.
- 1 (tot het publiek) Hoe is het met de hutspot gesteld? Bevalt het U tot dusver? Of is het U al wat te veel?
- 2 U weet misschien hoe wij in Rome met een teveel aan voedsel omgaan... (trekt een veer tevoorschijn)
- 1 Men neme een veer...
- 2 En kietele achter in de keel... en...

- 1 Men brake het te veel
 2 Naar achteren voor de honden, en...
 1 Er is weer plaats!
 2 (met spijt in de stem) Toch wel zonde van al dat lekkere eten.
 1 Ach jij, ga toch op dieet. Volgens mij eet jij zoveel, omdat je een lintworm hebt.
 2 Nou, dan ben ik tenminste diervriendelijk. Ik laat mijn lintworm niet verhongeren.
 1 Zeg, misschien kun je nog even naar hier achteren. Kun je je haar ook eens even wassen. Of ben je ook luisvriendelijk?
 2 Zeg, het is goed hoor, hou nou maar op.
 laat nu het stuk maar verder gaan, ze zijn er nu vast wel klaar voor.

Scène 10 -Het badhuis

(Er loopt iemand in handdoek gekleed het gordijn binnen; gespeeld wordt met gesloten gordijn of als schimmenspel of met een gordijn tot borsthoogte; in ieder geval: watergeluiden, masseergeluiden ed. De slaven zijn niet dezelfde als in de rijke villa, de Patriciërs eventueel wel, maar niet alle)

- P1 En nu in bad, heerlijk.
 P2 Ja, dat is een heerlijkheid, zo in bad na een dag hard werken.
 P1 Heb jij iets gedaan dan vandaag?
 P2 Och, dat niet bepaald. Maar zweten doe je toch. En je de hele dag overeind houden in de Senaat kan toch ook heel inspannend zijn.
 P1 Is de kwestie met de Galliërs nog aan de orde geweest, vandaag?
 P2 O, alsjeblieft, niet nu, ik kom hier om me te ontspannen!
 Ik denk dat ik maar eerst eens een koud bad neem. Aaah!
 P3 Hé, zullen we een spelletje spelen?
 P1 Nee, nu niet. Ik kijk wel, als je met een ander speelt.
 P4 Ben jij nog bij het leeuwengevecht geweest vandaag?
 P3 Nee, ik moest slaven verhandelen. -
 Ik heb je lang niet meer gezien, sinds mijn feest al niet.
 P4 Te druk, te druk...
 Hé slaaf, je zou mijn voeten toch doen?
 S1 Ik kom eraan, Heer. Had U nog speciale wensen?
 P4 Een stevige massage!
 S1 Zo goed, Heer?
 P4 Ja, maar niet te hard knijpen.
 P2 Zo, ik ben uitgekookt. Haal mijn toga eens, en mijn tunica natuurlijk.
 S2 Komt voor elkaar, Heer.
 P3 O, ik blijf er nog even in. Hé, slaaf, stook het vuur eens wat op. Ja, jij daar, maak het water eens wat warmer.
 Maar niet té heet hè, anders verbrand ik nog.
 P2 Geef mij die handdoek eens aan.
 S2 Alstublieft, Heer. Met welke olie zal ik U inwrijven?
 Rozemarijnolie?
 P2 Oh nee, die maakt me veel te wakker. Nardusolie als je die hebt.
 S2 Die is erg duur, Heer.
 P2 Zeg hé, niet te brutaal. Jij hoeft niet over mijn geld te waken. De kosten maken me niet uit.
 S2 Neemt U me niet kwalijk, Heer.
 P2 Neem eens wat meer olie, vent. Je wrijft mijn huid haast stuk. Nóg wat meer, dan glijdt het toch veel beter. (...)
 (kwaad:) Kun je nou nooit eens de juiste maat vinden?!

- Nu glibber ik haast van de tafel af.
- S2 Neemt U me niet kwalijk, Heer.
- P2 Hou maar op, ik kleed me aan. (...)
Je hoeft me niet te helpen. Hier is een fooi. (voetstappen)
Het is toch een schandaal, dat je een fooi moet geven,
om van iemand af te zijn. (af, voor het gordijn langs)
- S3 Zo, dat was het weer voor vandaag. Het was een drukke dag.
Moest jij uiteindelijk die vreemdeling helpen?
- S1 Ja, zijn voeten stonken vreselijk, maar ik kreeg wél twee koperassen fooi.
- S3 Oei. Ik heb alles bij elkaar maar 6 sestertiën gekregen.
- S2 Nee, van fooien was het vandaag bepaald geen goede dag.
Ruimen we samen op, of doe ik vandaag alles en jullie dan de komende dagen?
- S3 Laten we het samen maar doen. (opruimgeluiden)

Scène 11 -Avondmaaltijd bij de rijke Romein

(aanliggen aan lage tafeltjes; de slaven en Patriciërs zijn dezelfde als in scène 3 en 5)

- Opz De Heer en Mevrouw Rivius!
- P1 Ah, bent U daar, bent U daar?
Het is waarlijk een hele eer, dat U hier hebt willen verschijnen. Komt U verder, de ereplaats aan tafel is voor U.
- P2 U verwacht nog meer gasten?
- P1 Het echtpaar Juvalenis. Ach, ik hoor beweging aan de poort, dat zullen ze zijn, ik loop ze even tegemoet.
- P2 Hoor je het, vrouwlief? Juvalenis, die kwall!
- V2 Vooral dat wijf dat bij hem hoort, is ergerlijk.
- Opz De Heer en Mevrouw Juvalenis!
- P2 Ach, U ook hier, wat een vreugde.
- V2 Goedenavond! Wat zit Uw haar beeldig...
- V3 Dat is lang geleden zeg, dat wij elkaar bij een wederzijdse vriend troffen.
- V2 Wat U zegt. Een hele vreugde.
- P1 Komt U aanliggen. U hier en U hier. En U hier en hier.
Mijn vrouw komt er zo aan. Ah, daar is ze al.
- V1 (omhelst V2) Dag liefje, dag schat!
(omhelst V3) Dag, wat zie jij er beeldig uit!
- P2 Wat een dag, zeg! Vanmorgen vroeg al die verhitte discussie in de Senaat. Later dat enorm spannende leeuwengevecht.
Beide dingen spoken de rest van de dag al door mijn hoofd. Het is net of het laatste een voorteken van het eerste is.
- P1 Hoe bedoelt U dat?
- P2 Zoals ik het zeg. Dat de strijd met de Galliërs wel eens heel verrassend zal aflopen.
- P3 Ik heb de hele dag nog niets gehad. Ik hoop op een ruime maaltijd. Wat heb ik een honger, na dat gesprek in de Senaat.
- P1 Wel, verheugt U, ze zal U niet tegenvallen.
(tot O) Slaaf, laat de maaltijd opdienen.
- Opz Zeker Heer. (af)
- V2 Kind, wat zit je haar beeldig.
Heb je soms een nieuwe slavin?

- V1 Nou zeg, hoe raad je het zo. Ze komt uit Athene en heeft wat je zegt een goede hand van kappen.
En een smaak! Zeer verrijnd. Ze koos deze ketting en deze halsdoek erbij, vindt je het niet snoezig?
- V3 Laat jij je door een slavin de wet voorschrijven?
- V1 Allerminst. Nee, heus, dat is het juiste woord niet. Ik geef haar alleen de vrije hand als ze met mijn kapsel bezig is en luister naar haar suggesties voor de rest. Heeft ze een goed idee, dan gebruik ik het.
- Opz Het diner! (S1 S2 Sn1 Sn2 komen binnen)
- P1 U ziet, een welvoorzien dis.
U kunt toetasten, zoveel U wilt. Mijn slaven en slavinnen staan tot Uw beschikking. Zullen we eerst maar aanvallen?
- P3 Zeer gaarne!
- P1 Moge Dyonisos deze maaltijd zegenen. (plengoffer)

- P1 Oh, breng mij eerst eens een handvol druiven.
- P2 Zo'n gebraden nachtegaal staat mij wel aan.
- V2 Geef je mij maar zo'n kippebout.
- V1 Een gevulde asperge.
- P3 Doe mij drie van die kalkoeneneieren.
- V3 Zijn die vijgen vers? Geef me de zachtste.

Opz S1 S2 Sn1 Sn2 Natuurlijk.

Gaarne.

Zeker, Vrouwe. (en dergelijke)

- P1 Het is onbegrijpelijk, dat ons sterke Romeinse leger nog steeds geen paal en perk heeft kunnen stellen aan die woeste Galliërs.
- P2 Het schijnt dat ze haren hebben, zo rood als vuur en dat ze die als vrouwen in vlechten laten hangen.
- V3 Ach nee, het is niet waar. En vechten ze ook als vrouwen, met de kracht van vrouwen? Dan zou ons leger ze toch makkelijk in toom moeten kunnen houden?!
- P1 Nee nee, ze vechten juist als woedende Bacchanten.
- P2 Een dictator met durf, dat is wat we nodig hebben. Ik heb daar in de Senaat vanmorgen nog vurig voor gepleit.
- P1 En Uw mening, Javulenis?
- P3 Alstublieft. Geen zaken nu. Mijn avonden beschouw ik als heilig. Ik kom hier voor mijn rust.
Die reerug is werkelijk voortreffelijk!
- Nar2 (van de zijkant van het toneel) Hé, de reerug. Als die veelvraat maar wat voor mij overlaat, voor na de voorstelling.
- Nar1 (idem) Ach jij, schrokop.
- V1 Zeg, zie je Vrouwe Javulenis? Ze is in slaap gesukkeld.
- V2 Nou zeg, dat moet me ook een suf stel zijn, hij zei zoëven ook al dat hij hier voor zijn rust komt.
- P1 Slaaf, breng me die fruitschaal eens wat dichterbij.
Deze granaatappelen komen rechtstreeks uit Syrië. Werkelijk Goddelijk.
- P3 Vrouw, word eens wakker, moet ik me nou altijd voor je schamen? (ondertussen braakt P2)
- P2 Hè hè, dat geeft weer ruimte. Wat van die appelen!
- S2 Alstublieft, Heer.

- P2 Man, dat smaakt zo zuur als te oude wijn. Dat zet je toch geen Heer als ik voor.
Dat is slavenvoer. Hier, eet zelf maar op.
- S2 Neemt U mij niet kwalijk, Heer.
- P1 Schandalig. Neemt U mij niet kwalijk, Rivius.
En jij, weg met dat spul. 20 stokslagen morgen en bij een volgende gelegenheid
verkoop ik je aan een kapitein van de galeien.
- S2 Nee, Heer, genade. Ik breng ze onmiddellijk weg.
- P1 En je hoeft hier vanavond ook niet meer te verschijnen.
(tot O) Je moet toch zorgen, dat je dat slaventuig wat beter in de hand houdt.
- Opz Neemt U me niet kwalijk, Heer, ik verzeker U, dat ik deze kwestie tot op de
bodem zal uitzoeken.
- P1 Al goed, zwijg nu verder hierover. Laten we alsjeblijft onze goede stemming niet
laten bederven door zo'n nalatigheid.
- P3 Was u nog in het circus vandaag?
- P1 Oh nee, te druk, te druk, ik vind soms niet eens de gelegenheid om de Thermen
te bezoeken. Na de Senaatsvergadering ben ik direct naar mijn buiten gegaan, om
de oogst te controleren.
- P2 En, is er gewerkt? Kon U tevreden zijn?
- P1 Allerminst. Je weet hoe het is met slaven. Ze werken niet, als hun meester niet
aanwezig is. Sommigen geef je al gauw te weinig slaag en ze voeren geen snars
meer uit. Anderen geef je weer spoedig te veel slaag en ze sterven. Vind maar
eens het juiste voor elke soort slaaf.
- P3 Hoe zuidelijker hun afkomst, hoe zachtzinniger je ze moet behandelen helaas, is
mijn stelregel. En die gaat toch meestal op.
- P1 Meestal ja. Het gaat me echter vooral om de uitzonderingen.
En het is toch zonde van je geld als er eentje sterft, zeg nou zelf.
- P3 Vooral die Grieken, peperduur en je slaat ze met gemak dood.
- P2 Ik heb van mijn vader -hij was een goede man- geleerd, hoe je met slaven om
moet gaan.
- P1 Maar wat deed Uw vader dan? Kunt U daar iets over zeggen?
- P2 Het spijt me, maar dat is eigenlijk niet met woorden te beschrijven. Het is een
houding, men moet zoiets meemaken.
- V3 Manlief, zullen we gaan? Anders ben je morgenochtend weer niets waard. Je
weet hoe slecht je tegen te weinig slaap kunt.
(tot V1 en V2) Echt, hij kan 's morgens soms zo moeilijk opstaan. Vooral nu in
de zomer, als de dagen zo bliksems lang duren.
- P3 Goed, ik kom.
(tot P1) Als ik U niet ontrief? De wagen staat al voor, geloof ik...
- P1 Welnee, U kunt gaan, wanneer U maar wilt. Kom, ik zal U tot aan de poort
begeleiden. (P1 P3 V1 V3 af)
- P2 Hèhè, die kwal is weg. Heb je het gemerkt? Hij praat alleen maar over rust en
vertier. (hoofdschuddend) Vanmorgen in de Senaat was hij weer zo ergerlijk...
Als dit ons grote Romeinse Volk moet vertegenwoordigen...
- V2 Maar zullen wij ook vertrekken? En kunnen we niet besluiten hier nooit meer te
komen? Dan hoeven we die Juvalenis met zijn teef tenminste ook niet meer
tegen het vadsige lijf te lopen... Als we direct gaan, komen we in het Atrium
onze gastheer en -vrouw tegen en zijn we zo bij de wagen.
- P2 Een goed idee, schat. Laten we meteen opstaan. (af)
(de slaven beginnen het toneel leeg te ruimen en schuiven ongeveer tot slot het
gordijn toe)

Scène 12 -Afsluiting door de twee narren

- 2 Hé, pssst, wij zijn weer aan de beurt; hé, lulak, kom op.
 1 Oh, neem me niet kwalijk. Ik was ingedut. Het werd wat saai. Al dat eten ook.
 2 Eten, dat is toch nooit saai?! -Nou, kom op!
 1 Publicum Salute!
 2 Het is spijtig, maar de hutspot is op.
 1 We hopen dat U er een beetje van hebt kunnen genieten.
 2 Dat het U een beetje gesmaakt heeft...
 1 Dat zij het mooi voor U gespeeld hebben...
 2 En dat U een beetje van mijn grapjes heeft kunnen genieten...
 1 Wat, heb jij grapjes gemaakt dan? Dat had je me wel eerder kunnen zeggen, dan had ik me zo af en toe even onder mijn oksels gekriebeld om ook eens te kunnen lachen!
 2 Warempel zeg, dat was een eind tekst in één keer achter elkaar, je zult wel moe zijn...
 1 Je hoeft me echt niet de hele tijd af te vallen, hoor, ik heb zo ook wel een hekel aan je...
 2 Let U maar niet op hem. -We hopen dus, dat U het stuk mooi hebt gevonden.
 1 Dat het dus mooi gespeeld is...
 2 Stel, het is niet zo. Nou, dan schrijft U het zelf maar beter. En als U het dan gaat opvoeren, komen wij met graagte naar U kijken...
 1 Daar schrikt U van, hè? Ik denk eigenlijk, als ik nu naar Uw gezichten kijk, dat ik wel weet wat u denkt...
 2 Of anders gewoon zult zéppen, dat U het mooi vond.
 1 Mocht U het echt niet mooi vinden, veertjes bij de uitgang.
 2 Hè bah, nee hè!
 1 Of had U liever een echt gevecht gezien, van gladiatoren, of van Romeinen met Galliërs?
 2 Als dat zo is, bent U Romeinser dan wij hier.
 1 Wij zouden bijvoorbeeld niet graag gladiator willen zijn.
 2 En wat zou je zeggen van die arme slaven? Ik zou toch ook geen slaaf willen zijn.
 1 Al had die Romeinse tijd ook zijn mooie dingen...
 2 Nou! Al dat lekkere eten!
 1 (kijkt vernietigend naar 2) Dat heerlijke je laten verwennen in de Thermen zal je bedoelen.
 2 En het verkeer vooral 's nachts! Lekker rustig overdag!
 1 En haast altijd mooi weer in Rome!
 2 Maar oh, wat een last van muggen. (slaat om zich heen)
 1 Kortom: O tempera,
 2 O mores!
 1 Ik zal jou eens mores leren!
 2 Hé, heb je het niet in de gaten, het stuk is af nu. Dat waren de slotzinnen: O tempera, o mores!
 1 Oh! (alsof hij de slotzin weer begint)
 2 Precies: O tempera, o mores! (buiging, af)

EINDE

Rimbert Moeskops, in samenwerking met de kinderen van mijn zesde klas in Bergen (NH); gespeeld op 11 juni 1993 met 25 kinderen.